

Bemutatók a Szegedi Szabadtéri Játékokon

Az ember tragédiája

Vámos László adta fői a leckét, még a hatvanas években, hogy a tér foghatatlan baltozathoz vetette ki a Tragédia horgonyát. Úgy te-
lepitette ide, mintha szereplői a világúrhó meghódítására indulnának, s a lehetőségek szélsőséges kihasználásával fokozhatatlan arányokat teremtetett. Két esztendővel később Madách visszakért a földre. Minthogy Vámosék útját folytatni képtelenség, szükségképpen tagadni kellett tehát, jóllehet a szándék természetesen más töltetű volt. Újrólvasni, elolvasatni az ember tragédiáját. Azzal a kockázattal, hogy első kézből történjen, hogy színházban a közönség nem olvasó, hanem néző, s hogy a mű 4114 sora, de annak erősen lecsontozott filozófiája sem könnyű préda — csekélyke három órában — a figyelemnek.

Az ember tragédiája teljes terjedelmében előadhatatlan, megszoktuk tehát, ha a gondolatok tengeröblében — különböző koroknak társadalmi, politikai, izlésbeli szírényait követve — szírtelket keresnek hozzá, azokra rendezik, hogy tervezői mindenestre lefelé tájékozódjanak, a mű mélyrétegeibe. Szinetár Miklós és Félix László csupán az érthetőség felszínénél állnak meg. Amiből logikusan következne, hogy a szükséges és nélkülözhetetlen szöveghúzásokat a színszerűség, a játék javára követik el. Holott ellenkezőleg. Marad persze elmondatlan gondolat bőségesen, de a legfontosabbaknak, leglényegesebbeknek ítélték elhangzanak, s a játék mértékletesen vizsgáló: a római bachanália, a bizánci felvonulás, a párizsi forradalmi kép vagy a londoni utcászívaj illusztratív jelzéseket merevedik abban a pillanatban, midőn megszólal Adám, Péter apostol vagy a pátriárka. Ebben az olvasásban erősen leegyszerűsödik a Tragédia. Olyasfajta szimpla emlékekpekre, hogy az egyiptomi korban egy ember uralkodik a tömegen, az athéniben meg éppen fordítva, Róma az élvezet csödjé és Bizánc a valási túreltelenségé stb. Az időmérőfeldekben rohanó történelemből érdekes módon a falanszter asszociáció a mával, a kínai kulturális forradalommal, ami ötletnek mellesleg kitűnő lehet, de gyökereit hiába keressük a darabot bevilágító rendezői szemléletben.

Az előadás Szinetár televíziós Tragédiájának testvéröccse. A megejtő hasonlóság egyrészt a megvalósítás mikéntjének képeskönyv-jellegében tetszik föl, a gondolatlás és a látvány egymástól leválasztott szerkesztéséből, miként a tévében hasznos gyakorlat az a fajta népművelői színház, s hitelét most az a tudott tény garantálhatja, hogy a szegedi szabadtéri tömegszínház-funkciója inkább rokon a televízióval, mint a közhelyével. Másfelől ez a hasonlóság oly látszólag formai, valójában tartalmi jeyeken mérhető, mint Lucifer fehér jelmeze, és annak konzekvenciái. Mit keres a dómszínpadon egy emberszabású sátán? Madách az eszme és az anyag, a haladás és a megtorpanás, a remény és a csüggedés dialektikájában gondolkodik, tehát adott esetben az optimizmus hangja éppúgy kideríthető belőle mint a pesszimizmusé, ám bármelyiket is végletesen elhanyagolni a másikért; leszűkíti, értéktelenné, fölbőrítja a mű szintéziskoncepcióját. Szinetár sem teszi. Úgy hirdeti

Adám optimizmusát, hogy vele azonos agyagból gyúrt, tehát biológiailag eppoly esendő, lehetőségeiben korlátozott emberpéldányt állít mellé opponensül, a Lucifert — szellemi társnak. A csatlódásokból konokul kimene-
telő emberpárt fiatalok vehitével, merész aktivitását, természet adta rugalmasságát vetíti előre, színről színre, miközben Lucifer nem-hogy kontrázna, de buzdított segít: fussanak az ügyis céltalan holnapokba, bizonyosodják be mielőbb a magagigazsága, a reménytelenségé. A Tragédiát tehát értően olvastam Szinetárt, hisz mindenkinek van valami igazsága benne, s ennyi igazság sem képes diszkreditálni egymást. Ami pedig a szerepek hagyománykopaszto megfiatalítását illeti, Adám valóban kimondja, „ifjú keblem forró vágya más: Jövőmben vetni egy tekintetet” — tehát benne van a darabban; hogy a fiatalok álmodják fölöttök-
rukat.

Ami pedig a szerepek hagyománykopaszto megfiatalítását illeti, Adám valóban kimondja, „ifjú keblem forró vágya más: Jövőmben vetni egy tekintetet” — tehát benne van a darabban; hogy a fiatalok álmodják fölöttök-
rukat.

Rájuk hangszerezt az előadás stílusa is. Varga Mátyás annyi piramisos, sziklatömbös mammutkészítmény után látszólag szemtellenül bátor, szinte képtelen ötlettel építi meg a teret, még egyszer kicsiben, hogy a néző azt hisheti, tán ilyen a valóságban. Merengő fiúk és lányok sétálnak alakzatban, öltöznek fehérbe, s miközben Liszt elhalkuló muzsikájára Básti Lajos zengő mikrofonhangján az Úr szózata tölti be a levegőt, emberarcot ölt a tagadás szel-
leme, Lucifer, s eljártsszák a Tragédiát. (Következetlenség azután, hogy fiatalok és idősek bejönnek és kimennek!) Póztelen, a hevület tirádái helyett a gondolatok közlékenységével, s így szikár Hegedüs Géza Adámja is, bár helyell-közszel elszíntelenedő. A méretek miatt ritkán vállalkozik szélesebb skálára, mégis kemény, vagnégyü férfiás. Evaként Bán-sági Ildikó szikrázóbb jelen-ség a szokásosnál, kihasznál-

Nabucco

Az opera azoknak a sokáig feledésbe merült alkotásoknak egyike, melyekről az utóbbi évtizedben derített föl a színházaink repertoárját frissítő buzgalom: tetszhalottak csupán. Tegyük hozzá büszkén, eme igyekezetben elől járt a szegedi opreakultúra, többek között éppen a Nabuccóval, s hogy a mű vasárnap fölkerült a dómszínpadra, bebizonyosodott, ott a helye: hőmpolygó korus jeleneteivel, himnikus szárnyalásával, látványos rekvizitumaival nem téveszti el hatását a dóm elé zarándokló közönségtömegekben.

Mint fájdalmas fohász, sóhajt föl a templom öbléből Verdinek e korai remeke. A bibliai zsidóság babiloni fogságának történetéből a rab-szolgasorsú olasz nép imáját, heves szabadságvágyának torkolattűzét szikráztatta elő a komponista, s ez a jelképes tartalom teszi időtállóvá; dacára annak, hogy a szélesen áradó muzsika foglalataknak bizony gyengécske dramaturgiai keretet ígér a libretto. A zene hajlékony cantilénáival, behízelgő dallamaival őrizi még az elődök (kortársak), mindenképp Bellini örökségét, de a későbbi Verdi nagy alkotókorának is esalhatatlan hírnéke. Motivumai, a szituációk és jellemek ábrázolóképesége előre vetíti szándékát a majdani Rigolletto lányáért könyörgő csörgőspikására és a piperkőcs udvaroncok korusára, fölsejlik itt a Trubadur híres strettája — baritonszóloval, s Abigél szerepén imitt-amott a Don Carlos Erzsébet királynőjének meg az Aida Amneriszenek diadalmos mo-solya, szerelemföltő nosztalgiája süt át, mindahányszor a színpadi realizmus már-már megfogalmazott igényével. Hanem a cselekmény meglehetősen nehéz hitelű, ha az isteni beavatkozást (deus ex machina) a játszhatóság érdekében magyarázná a rendezés (erre is történtek kétes kimenetelű kísérletek), mivelhogy a zene dramaturgiája alig ad fogódzót hozza. Egyserűen el kell fogadni, hogy Verdi is jelképes tartalmát öntötte zenébe, egy szenvedő nép keserű-vét, elvesztett és visszaszer-zeti szabadságát. Kevés az

**SZEGEDI
ÜNNEPI
HETEK**

XVII. Szegedi Nyári Tár-lat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Kép-tárában, augusztus 20-ig.

Kosztia Rozália festőmű-
vész kiállítása a November
7. Művelődési Központban,
augusztus 20-ig.
Művészet és otthon 1976.
Kiállítás a Gulácsy Lajos-
teremben, augusztus 19-ig.
Kiss Sándor szobrászmű-
vész kiállítása a Móra Fe-
renc Múzeum kupolacsar-
nokában, augusztus 29-ig.
Száz év Szeged zenei éle-
téből. Kiállítás a Somogyi-
könyvtárban, augusztus 20-
ig.
A Móra Ferenc Múzeum
állandó kiállításai.
Centenárium Ipari Vá-
sár és Kiállítás a Marx té-
ren, augusztus 8-ig.

Ma kezdődik a művelődés-elméleti nyári egyetem

Ötödik alkalommal rendezik meg Szegeden a művelődéselméleti nyári egyetemet. Az ünnepélyes megnyitó ma, kedden délelőtt 10 órakor lesz a Biológiai Kutatóköz-pontban, az előadások 11 órakor kezdődnek. A központi téma: a munkásművelődés. A hallgatók augusztus 5-ig, a nyári egyetem befejezéséig 14 előadásból szereshetnek széles körű ismereteket a témakörrel. Az alapvető elméleti tájékozott-
ságot biztosítják az első napokra tervezett előadások, amelyek többek között a munkásosztály fogalmával, társadalmi helyzetének és szerepének jellemzőivel, a munkásműveltségi vizsgálatának alapelveivel foglalkoznak. A hagyományokhoz híven szabadtéri előadásokat is megtekinthetnek a nyári egyetem résztvevői, valamint megismerkednek a városral és környékével.

A fődíjas szobrász

Az idei, XVII. Szegedi Nyári Tár-lat valamennyi díját fiatal képzőművész kapta. Nagy öröm, hogy az egyik fődíjat közülük is a legfiatalabb, Lapis András szegedi szobrászművész nyerte Termékenység című kispasztikájáért és érem-sorozatáért. A fiatal művész, aki két éve végzett a képzőművészeti főiskolán, máris nagyszerű sikereket könyvelhet el. Nagy tetszést aratott első önálló kiállítása nemrég a November 7. Művelődési Központban, szobrárt ott láthattuk a KISZ-kongresszust köszöntő pályázati kiállításon, nemrégiben átvehette az Ifjúság Szegedért plakettet, s néhány hónapja Derkovits-ösztöndíjas. Az V. Debreceni Nyári Tár-laton feltűnést keltett lírázékenyen fogalmazott lírai kispasztikáival, s e mostani, szegedi kiállításon is méltán vívta ki érdemével a szakmai zsüri elismerését.

Lapis András átveszi az SZMT díjat Dobóczy Károlyné megyei titkártól

Következik a Bánk

A hétvégi kettős premier után legközelebb augusztus 4-én, a jövő hét szerdáján tartanak bemutatót a szabadtéri játékokon. A tavalyi nyárevadban nagy közönségsikeret aratott nemzeti operánkat, Erkel Bánk bánját tűzik műsorra azonos alkotói, tervezői és szereplőgárdával. Madách drámája még július 31-én és augusztus 7-én, a Nabucco július 30-án és augusztus 1-én kerül színre, s a Bánk további előadási napjai: augusztus 6., 8.

Polgár és gyáros

Máriáss József első polgár az athéni színben, gyáros Londonban. A két „jelenség” között rengeteg az idő. — Figyelem a többieket, elsősorban a főszereplőket. Sohasem gondoltam, hogy ilyen fiatal színészekkel lehetséges a Tragédiát bemutatni. Bár a próbák nagyon meggyőzőek, én még mindig nem tudtam lemondani arról a képzetemről, hogy Adám útja nem időlen, a darab végén öregebb, mint a paradicsomban volt. A tapasztalat érték: a fiatalok örömmel fogadják a próbaszünetben. Máriáss József dicséretét egy-egy új mozzulatért, s megfontolták segítő szándékú észrevételeit. Mások nincs alkalma beszélgetésre, hiszen csak a próbáké, és előtti pillanatokban érkezik Szegedre — Budapestre. Rózsán János Pókocsi című filmjében ját-szik, a forgatást csak hajnali megéjszakai utazások árán lehet összeegyeztetni a szegedi próbákkal. Es a további menetrend: a bemutatóra várta a fiatal, nagy tehetségű tévérendező, Fehér Györgyöt, aki Kafka: A per című művének televíziós adaptációját készíti elő, s szereplésre kérte. Meg a nyáron elkezdik az Elnök-asszony forgatását, a film rendezője: — Szinetár Miklós.

Nikolényi István